

ورود آقایان به مسجد ممنوع!

شد. پونکی که هم اکنون در مسجد حضرت رقیه (س) قرآن و نهج البلاغه درس می دهد، می گوید: «مرحوم رمضانعلی، پدر بزرگ مادرم بود که در پایین محله تکه زمین بزرگی داشت. سمت راست زمین را به پسرش محمدحسن و سمت چپ را به محمدحسین بخشیده بود. بین این دو تکه هم در زمین کوچکی مسجدی ساخته شد که مسجد حضرت رقیه (س) نام گرفت. مساحت زمین مسجد حدود ۲۰ مترمربع و وقفی است. مسجد نه آبدار خانه داشت و نه وضوخانه. ۳۵ سال پیش پدر بزرگم، مرحوم محمدحسین پونکی، قسمتی از خانه اش را برای ساخت آبدارخانه و وضوخانه مسجد اختصاص داد.» مسجد حضرت ابوالفضل (ع) یک مسجد قدیمی دیگر محله پونک است که به فاصله چند سال بعد از مسجد حضرت رقیه (س)، در روستای بالاده پونک ساخته شد. اهالی برای اقامه نماز جماعت به این مسجد می روند و در ماه های محرم و صفر در آن زیارت عاشورا خوانده می شود.

محلّه پونک. مسجد حضرت رقیه (س) یک مسجد زنانه و ورود آقایان به این محل ممنوع است. زنان محله، کلیددار این مسجد هستند. در تمام ساعات روز در مسجد به روی اهالی باز است و در آن همه امور دینی و فرهنگی مثل آموزش قرآن و خواندن ادعیه انجام می شود. معصومه پونکی، از اهالی قدیمی پونک، درباره مسجد حضرت رقیه (س) نقل می کند: «مسجد قدیم پونک با کمک اهالی و خیرین محل ساخته شده، ولی وجود همسر باتقوای عبدالحسین فرمانفرما، از مالکان و ثروتمندان قاجار، به توسعه و ساخت حسینیه و مسجد کمک زیادی کرده است.» چراغ این مسجد کوچک بیش از یک صدسال است که همچنان به عشق اهالی روشن مانده است، اما به دلیل قدمت و نیاز به بازسازی، چند سالی در مسجد بسته شد که با همت بانو عزت پونکی و خیرین محل، دوباره چراغ مسجد روشن و فعالیت های دینی در آن از سر گرفته

■ موضوع: مسجد ۲۰۰ساله پونک با کمتر از ۲۰ مترمربع مساحت
■ ویژگی: مسجدی که در اختیار زنان است

پونک قدیم به ۲ روستای ده بالا و ده پایین تقسیم می شد. در گذشته به دلیل بارش برف و باران و صعب العبور بودن مسیرها، دسترسی به معدود مساجد، مدارس و حمام ها با درسهایی همراه بود. برای همین در هر محله به کمک خیرین و اهالی در حد رفع نیاز، یک مسجد یا حمام ساخته می شد. کوچک ترین و قدیمی ترین مسجد محله پونک، مسجد حضرت رقیه (س) نام دارد که بیش از ۲ قرن از قدمت آن می گذرد. این مسجد در ابتدای کوچه پونه یکم و در قلب محله پونک واقع شده است. نکته قابل توجه و ویژه مسجد مورد اشاره ما این است که به همت زنان محله اداره می شود. یک مسجد ساده، بدون گنبد و گلدسته و در مساحتی کمتر از ۲۰ مترمربع در دل

خوره در باغ های پونک

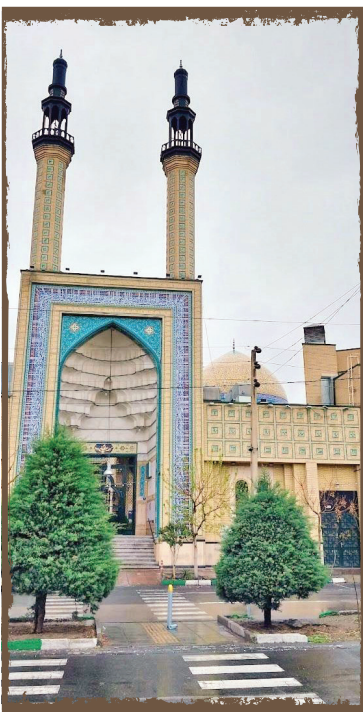
■ موضوع: قنات ها
■ ویژگی: آب قنات های قدیمی پونک هنوز در این محله جاری است.

وجود قنات های پر آب و آبیاری باغ های سرسبز تهران فصل مشترک خاطرات تهران نشین های قدیم است. قنات ها که تا دوره پهلوی اول همچون خون در رگ های پایتخت جاری بودند آرام آرام و با گذشت زمان خشکیدند و به خاطر های در ذهن اهالی پایتخت تبدیل شدند. پونک از معدود محله های تهران به شمار می رود که هنوز از وجود چند قنات قدیمی بهره می برد و گفته می شود برخی بوستان های این محله با آب قنات آبیاری می شوند.

قنات ها تا دوره پهلوی اول آب آشامیدنی اهالی پونک را تأمین می کردند. پونک که در آن برهه قریه ای در شمال غرب تهران قدیم بود ۳ قنات پر آب داشت که علاوه بر تأمین آب آشامیدنی اهالی، باغ های این محدوده را هم آبیاری می کردند. مصطفی میرزایی، یکی از ساکنان قدیمی پونک، در این باره می گوید: «قنات پایین یکی از مهم ترین قنات های پونک بود که باغ گلشن و محدوده اطراف آن در چهارراه پونک فعلی را که به ۴ فرزند پسر عبدالحسین فرمانفرما تعلق داشت، آبیاری می کرد. ویژگی قنات پایین این بود که دو شاخه بود؛ شاخه اول باغ سیروس میرزا و شاخه دوم باغ های ۱۰ هزارمتری دکنتر غفار را سیراب می کرد. قنات دره سنجک هم محدوده شمال پونک را که مملو از باغ های سنجد بود و بعدها به بزرگراه نیایش تبدیل شد، آبیاری می کرد. این قنات با گذشت زمان و طبق گویش اهالی قدیمی پونک به قنات دره سنجک معروف شد. یک قنات دیگر هم که نامش قنات قدیمی پونک بود به استخر بزرگ پونک سرازیر می شد و از آنجا، به قول محلی ها، «خوره» می شد تا به باغ های محدوده فعلی بلوار پونک برسد.» خداپار کمالی، یکی دیگر از اهالی قدیمی پونک می گوید: «قنات پایین و قنات قدیمی پونک هنوز با همان سبک و سیاق قدیمی به استخرهای محله می ریزند و باغ هایی را که مثل باغ سیروس میرزا به بوستان عمومی تبدیل شده اند، آبیاری می کنند. قنات ها تا دهه ۵۰ آب منطقه پونک را تأمین می کردند تا اینکه چاه عمیقی در پارک آبنوس حفر شد و آب لوله کشی به خانه های اهالی رسید. روزی که آب به خانه ها رسید اهالی پونک از خوشحالی اشک می ریختند.»

همت بلند اهل محل

برنامه های این مسجد برای اهالی است. نشانی مسجد هم سرراست است: بزرگراه شهید اشرفی اصفهانی، میدان (چهارراه) پونک، بلوار شهید میرزا بابایی، مسجد امام علی علیه السلام. در صحن مسجد هم دفتر کانون فرهنگی مسجد امام علی علیه السلام فعال است.

گرفت. به گفته حسین رسول خانی، از اهالی همین محله، در سال های اولیه شکل گیری، این محدوده هیچ مسجد و حسینیه ای نداشت و اغلب برنامه ها و مراسم عزاداری در خانه ها انجام می شد تا اینکه بعد از مدتی اهالی استشهادنامه محلی برای اختصاص دادن فضایی به عنوان مسجد تنظیم و به اداره کل اوقاف و امور خیریه تهران ارسال کردند. مکان در نظر گرفته شده برای ساخت مسجد، قطعه زمینی در شرق خیابان شاهد بود. از سال ۱۳۷۰ اهالی با هزینه شخصی و منبع نذورات در این محدوده برای انجام امور مذهبی، برپایی نماز جماعت و مراسم عزاداری ماه محرم چادر و دار بست برپا می کردند تا اینکه سال ۱۳۷۶ مسجد حضرت الرسول (ص) ساخته شد. در حال حاضر هم به مناسبت های مختلف در این مسجد برنامه های متنوع فرهنگی اجرا می شود.

مسجد حضرت علی (ع)

سال ۱۳۷۳ مسجد حضرت علی (ع) در محدوده بلوار اشرفی اصفهانی امروز ساخته شد. حاجی بابایی، از اهالی محله چهار دیواری می گوید: «این مسجد به صورت هیأت امنایی و از طریق کمک های مردمی ساخته شد. یکی از ویژگی های بارز این مسجد در خدمت رسانی به اهالی و نمازگزاران این است که افراد هیأت امناء هر کدام با تخصیص بودجه ای، صندوق قرض الحسنه راه اندازی کردند و به افرادی که مشکلات مالی دارند تا سقف مشخصی وام می دهند. اجرای برنامه های مناسبتی در ایام مذهبی، ارائه خدمات فرهنگی، اجتماعی برای تربیت نسل جدید در پرتو دین و همچنین ایجاد انس و الفت بیشتر و ترویج فرهنگ دین باوری از مهم ترین

■ موضوع: مسجد حضرت علی (ع) و مسجد حضرت الرسول (ص)
■ ویژگی: مساجد جدید محله پونک

با توسعه زندگی شهری در تهران، ده پونک تبدیل به محله شد که بالطبع افزایش جمعیت را در بر داشت و به دنبال آن، تأمین سرانه های فرهنگی و مذهبی اهمیت یافت. به همین بهانه تعدادی مسجد برای انجام فرایض دینی و مذهبی اهالی محله های جدید پونک ساخته شد. در این بخش نگاهی به ماجرای ساخت ۲ مسجد حضرت علی (ع) و مسجد حضرت الرسول (ص) داریم.

مسجد حضرت الرسول (ص)

تقریباً از اواسط دهه ۶۰ بود که جمعیت محله پونک شمالی و محدوده سردار جنگل به مرور افزایش پیدا کرد. بیشتر ساکنان جدید این محدوده، خانواده شهدا بودند. به همین دلیل در دل آن، محله ای به نام شاهد شکل

